

บทที่ ๔

สภาพการผลิต

ในบทนี้จะศึกษาถึงสภาพการผลิตในอุตสาหกรรมครัวเรือน เกี่ยวกับสิ่งทอว่ามีประสิทธิภาพในการผลิตสูงหรือต่ำ ลักษณะและประเภทของอุปกรณ์ เครื่องมือที่ใช้ในการผลิตและประเภทของแรงงานที่ใช้

ภาวะการผลิต

ผลิตภัณฑ์สิ่งทอในเขตที่ทำการวิจัยนี้ ได้แก่ ผ้าดิบ ผ้าตัดเสื้อ กุญแจม เสื้อยาง (เสื้อชาวเขา) ผ้าขาวม้า ผ้าขี้ริ้ว ผ้าขี้ดั้นจก ผ้าตีนจก ผ้าเทป ผ้าขี้ริ้วไหมยกดอก ผ้าไหมยกทาบ เป็นต้น ลักษณะทั่วไปเกี่ยวกับภาวะการผลิตสิ่งทอระดับอุตสาหกรรมในครัวเรือนตามที่ได้ทำการสำรวจ ได้แก่ ปัจจัยการผลิต กรรมวิธีการผลิต และประสิทธิภาพในการผลิต

๑. ปัจจัยการผลิต

ปัจจัยการผลิตที่สำคัญ ๆ ของการทอผ้าระดับอุตสาหกรรมในครัวเรือน ประกอบด้วย

๑.๑ ผู้ประกอบการ ในด้านผู้ประกอบการซึ่งเข้ามาดำเนินการอุตสาหกรรมนี้ จากการสำรวจข้อมูลพบว่าเกือบทั้งหมด (ประมาณ ๔๘ เปอร์เซ็นต์) ประกอบอาชีพนี้เพราะเป็นอาชีพที่สืบทอดมาจากบรรพบุรุษ และที่ประกอบอาชีพนี้เพราะหวังกำไรมีเพียง ๒ เปอร์เซ็นต์เท่านั้น ดังตารางที่ ๔.๑ นอกจากนี้ผู้ผลิตส่วนใหญ่ประมาณ ๗๒ เปอร์เซ็นต์ ประกอบอาชีพนี้เป็นอาชีพรอง กล่าวคือจะทอผ้าหลังจากเสร็จสิ้นฤดูกาลทำนา ส่วนที่เหลืออีก ๒๘ เปอร์เซ็นต์ ประกอบเป็นอาชีพหลัก คือ ทอกันตลอดปีโดยไม่ทำการเกษตร ดังตารางที่ ๔.๒

ตารางที่ ๔.๑ จำนวนผู้ประกอบการการทอผ้าในครัวเรือนจำแนกตามสาเหตุที่เข้ามาดำเนินการ

เหตุที่เข้ามาประกอบอุตสาหกรรม	จำนวนราย	ร้อยละ
บรรพบุรุษเคยทำ	๔๔	๘๘
คิดว่าทำแล้วมีกำไร	๑	๒
อื่น ๆ	-	-
รวม	๕๐	๑๐๐

ตารางที่ ๔.๒ จำนวนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมสิ่งทอเป็นอาชีพหลักและอาชีพรอง

ประเภทของอาชีพ	จำนวนราย	ร้อยละ
อาชีพหลัก	๑๔	๒๘
อาชีพรอง	๓๖	๗๒
รวม	๕๐	๑๐๐

นอกจากนี้ผู้ผลิตส่วนใหญ่ประกอบการทอผ้าฝ้ายมากกว่าผ้าไหม จากการสำรวจพบว่ามีผู้ผลิตที่ทอผ้าไหมอยู่จำนวน ๕ รายเท่านั้นในเขตอำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน ดังตารางที่ ๔.๓ ส่วนที่อำเภอสันกำแพงและอำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ไม่พบว่ามี การทอผ้าไหมตามบ้าน ส่วนมากเข้าไปรับจ้างทอผ้าที่โรงงาน โดยได้รับค่าจ้างเป็นรายชิ้น เช่น โรงงานทอผ้าชินวัตร โรงงานทอผ้าพรหมชนะ และโรงงานทอผ้าเพียรฤศล หรือถ้าไม่ไปทอที่โรงงาน ทางโรงงานก็จะแจกงานออกไปให้ชาวบ้านทออยู่ที่บ้าน โดยกำหนดลายและสีให้ ดังนั้นจะเห็นได้ว่าสภาพการดำเนินงานได้เปลี่ยนไปจากเมื่อก่อนซึ่งเคยทำการผลิตเอง คือ เป็นผู้ลงทุนเองเปลี่ยนสภาพมาเป็นผู้รับจ้าง โดยเฉพาะที่อำเภอสันกำแพงมีผู้ผลิตเพียง ๔ รายที่ลงทุนทำการผลิตเอง ดังตารางที่ ๔.๔ บางหมู่บ้านก็เลิกประกอบอาชีพนี้หันไปประกอบอาชีพอย่างอื่น เช่น หมู่บ้านในเขตตำบลบ่อสร้าง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

ซึ่งหันไปประกอบอาชีพทำไม้แกะสลัก แต่ที่อำเภอเมืองลำพูน จังหวัดลำพูน เป็นไปในทางตรงกันข้าม กล่าวคือ ผู้ผลิตส่วนใหญ่เคยทำงานตามโรงงานทอผ้า และเมื่อมีความชำนาญแล้วก็ออกมาประกอบ การผลิตเอง

ตารางที่ ๔.๓ จำนวนผู้ประกอบการจำแนกตามชนิดของสิ่งทอ

ชนิดของสิ่งทอ	เชียงใหม่				ลำพูน		รวม	
	อ. สันกำแพง		อ. สันป่าตอง		อ. เมืองลำพูน			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ทอผ้าฝ้าย	๔	๑๘	๑๓	๒๖	๒๓	๔๖	๔๕	๕๐
ทอผ้าไหม	-	-	-	-	๕	๑๐	๕	๑๐
รวม	๔	๑๘	๑๓	๒๖	๒๘	๕๖	๕๐	๑๐๐

ตารางที่ ๔.๔ จำนวนผู้ประกอบการจำแนกตามลักษณะของการประกอบการ

ลักษณะการประกอบการ	เชียงใหม่				ลำพูน		รวม	
	อ. สันกำแพง		อ. สันป่าตอง		อ. เมืองลำพูน			
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ผู้ลงทุนเอง	๔	๘.๕	๑๓	๑๒.๓	๒๘	๒๖.๔	๕๐	๔๗.๒
ผู้รับจ้าง	๒๘	๒๖.๔	๑๕	๑๔.๑	๑๓	๑๒.๓	๕๖	๕๒.๘
รวม	๓๒	๓๔.๙	๒๘	๒๖.๔	๔๑	๓๘.๗	๑๐๖	๑๐๐.๐

๑.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้า เนื่องจากเป็นอุตสาหกรรมทอผ้าภายในครัวเรือน เครื่องมือที่ใช้ในการทอผ้าจึงเป็นแบบง่าย ๆ สามารถประดิษฐ์ขึ้นใช้เองได้ ตามธรรมดาจะทอด้วย กี่มือทำด้วยไม้ซึ่งมีทั้งชนิดที่พื้นเมืองและที่กระตุก ถ้าเป็นผ้าลายซัดสีเดียวมักทอด้วยที่กระตุก เพราะทอ

ไก่อวดเร็ว นาที่หนึ่งอาจทอได้ ๕๐ เส้น ส่วนผ้าที่มีลวดลายพิสดาร เช่น ผ้ายกต้องทอด้วยกี่พื้นเมือง จากการสำรวจพบว่าผู้ผลิตในเขตจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ทอผ้าด้วยกี่กระดูก มีผู้ผลิตเพียงรายเดียวเท่านั้นที่ทอด้วยกี่พื้นเมือง ส่วนผู้ผลิตที่อยู่ในเขตจังหวัดลำพูนทอผ้าด้วยกี่พื้นเมืองไม่มีกี่กระดูก ดังตารางที่ ๔.๕ การที่ผู้ผลิตในเขตจังหวัดเชียงใหม่ทอผ้าด้วยกี่กระดูก เพราะว่า การทอผ้าในเขตจังหวัดเชียงใหม่เป็นการทอผ้าแบบลายซัด ส่วนที่จังหวัดลำพูนเป็นการทอผ้าที่มีลวดลายมาก จึงต้องทอด้วยกี่พื้นเมือง

ตารางที่ ๔.๕ ประเภทของกี่

ประเภทของกี่	เชียงใหม่	ลำพูน	รวม
กี่กระดูก	๒๑	-	๒๑
กี่พื้นเมือง	๑	๒๔	๒๕
รวม	๒๒	๒๔	๔๖

๑.๓ วัตถุดิบ วัตถุดิบในที่นี้ ได้แก่ เส้นด้ายและเส้นไหม สำหรับเส้นด้ายที่ใช้ในการทอผ้า จากการสำรวจพบว่าผู้ผลิตส่วนใหญ่หรือ ๖๐ เปอร์เซ็นต์ซื้อเส้นด้ายมาจากตลาดในท้องถิ่นหรือตลาดในตัวจังหวัด ส่วนผู้ผลิตรายย่อยจำนวน ๓๒ เปอร์เซ็นต์ มักจะซื้อจากพ่อค้าคนกลางที่เป็นทั้งผู้นำวัตถุดิบมาขาย และรับซื้อผลิตภัณฑ์จากผู้ผลิตไปขายต่ออีกทอดหนึ่ง นอกนั้นซึ่งมีเพียงส่วนน้อยซื้อด้ายจากผู้ลงทุนในท้องถิ่นนั้น ๆ เป็นเงินเชื่อ ดังตารางที่ ๔.๖ เมื่อทอผ้าเสร็จแล้วก็นำผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ไปขายให้แก่ผู้ลงทุน ผู้ลงทุนก็จะหักค่าด้ายแต่ละคราวออกจากจำนวนเงินที่ผู้ผลิตจำหน่ายได้

ตารางที่ ๔.๖ แหล่งของวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิต

แหล่งของวัตถุดิบ	เส้นด้าย		เส้นไหม		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ซื้อ	๒๘	๕๖	๒	๔	๓๐	๖๐
คนกลาง	๑๓	๒๖	๓	๖	๑๖	๓๒
ผู้ลงทุน	๕	๙	-	-	๕	๙
ผลิตเอง	-	-	-	-	-	-
รวม	๔๕	๙๐	๕	๑๐	๕๐	๑๐๐

ส่วนเส้นด้ายที่ซื้อมานั้น เป็นเส้นด้ายที่เป็นด้ายเครื่องจักรและย้อมสีแล้ว จากตารางที่ ๔.๖ พบว่าเหตุที่ผู้ผลิตซื้อด้ายที่ย้อมสีแล้วก็คือ ไม่มีความรู้ในกรรมวิธีการย้อมซึ่งมีประมาณ ๖๐ เปอร์เซ็นต์ ที่ปรากฏว่าย้อมสีเองไม่สวย ๒๐ เปอร์เซ็นต์นอกจากนี้ผู้ผลิตอีก ๒๐ เปอร์เซ็นต์ให้เหตุผลว่าเป็นการประหยัดเวลาและประหยัดต้นทุน

ตารางที่ ๔.๗ สาเหตุที่ซื้อด้ายย้อมสีแล้ว

สาเหตุที่ซื้อด้ายย้อมสี	จำนวน	ร้อยละ
ไม่มีความรู้ในกรรมวิธีการย้อม	๒๗	๖๐
ย้อมสีเองไม่สวย	๕	๒๐
ประหยัดเวลา	๘	๑๘
ประหยัดต้นทุน	๑	๒
รวม	๔๕	๑๐๐

วัตถุดิบในการผลิตผ้าไหมที่สำคัญ คือ ไหมพุ่งและไหมยืน ไหมพุ่งจะเป็นตัวกำหนดคุณสมบัติพิเศษที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของผ้าไหมไทย เนื้อผ้าจะมีนุ่มอยู่โดยทั่วไป จากตารางที่ ๔.๖ จะเห็นว่า

ผู้ผลิตมิได้ทำการผลิตเส้นไหมเอง แต่ซื้อมาจากตลาดในตัวจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน และมีผู้ผลิตเพียงรายเดียวที่สั่งซื้อเส้นไหมจากกรุงเทพมหานคร ผู้ผลิตอีก ๓ รายรับซื้อมาจากพ่อค้าคนกลางซึ่งเป็นผู้ที่รับซื้อผลิตภัณฑ์ไปขายค้าขาย ส่วนเส้นไหมที่ซื้อมานั้นเป็นเส้นไหมดิบทั้งหมด ผู้ผลิตจะทำการย้อมสีเองโดยไม่มีการจ้างย้อม

๑.๕ แรงงาน จากตารางที่ ๔.๘ ผู้ผลิตใช้แรงงานที่เป็นสมาชิกในครอบครัวหรือญาติพี่น้องลงทุนลงแรงร่วมกันเกือบทั้งหมด โดยแต่ละคนมีความชำนาญเฉพาะผลิตภัณฑ์บางอย่าง ซึ่งได้รับความรู้หรือฝึกกันมาตั้งแต่โบราณกาล สำหรับค่าแรงไม่ได้มีกฎเกณฑ์ว่าจ่ายเท่าใดโดยเฉพาะสมาชิกในครอบครัวซึ่งเป็นลูกหลานจะไม่ได้รับค่าจ้าง นอกจากจะได้รับการเลี้ยงดูตามธรรมดาในฐานะผู้อาศัยหรืออาจให้รางวัลเป็นสินน้ำใจกันเป็นครั้งคราว

สำหรับผู้ผลิตที่ไม่ได้ใช้แรงงานที่เป็นสมาชิกในครอบครัวมีเพียงรายเดียว เนื่องจากบุตรหลานไม่สนใจในอาชีพนี้ จึงต้องจ้างลูกจ้างโดยให้ค่าตอบแทนเป็นรายชิ้น

ตารางที่ ๔.๘ ประเภทของแรงงานที่ทำการผลิตสิ่งทอในครัวเรือน

ประเภทของแรงงาน	จำนวนผู้ผลิต	ร้อยละ
แรงงานที่เป็นสมาชิกในครอบครัว	๔๘	๘๘
ลูกจ้างเป็นรายชิ้น	๑	๒
ลูกจ้างประจำ	-	-
ลูกจ้างชั่วคราว	-	-
รวม	๕๐	๑๐๐

๑.๕ ทุน อาจจะกล่าวได้ว่าการลงทุนจัดหาเครื่องมืออุปกรณ์การผลิตมีน้อยมาก เพราะเครื่องมืออุปกรณ์อื่นได้แก่กึ่งพื้นเมืองและกึ่งกระทง ที่ชาวพื้นเมืองใช้ยุ่นั้นทำขึ้นเองตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ เป็นกึ่งที่ทำด้วยไม้สัก ซึ่งหาไม้ได้ในป่าโดยไม่ต้องซื้อ เสียแต่ค่าแรงในการทำก็ตามขนาดมาตรฐาน การประมาณราคามีตั้งแต่หลังละ ๑๕๐ - ๑,๐๐๐ บาท แต่ราคาฐานนิยม (Mode) ก็คือ ๔๐๐ บาท (จากตารางที่ ๒, ๑ หน้า ๑๑) ดังนั้นจะเห็นได้ว่าเงินลงทุนในการทำก็นั้นน้อยมาก

ส่วนเงินทุนหมุนเวียนที่ใช้ในการดำเนินงาน ได้แก่ เงินทุนที่ใช้ในการผลิตสินค้า ซึ่งประกอบด้วยเงินทุนในการจัดหาวัตถุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ แต่เนื่องจากเป็นการทอผ้าระดับอุตสาหกรรมในครัวเรือน แรงงานที่ใช้เกือบทั้งหมดเป็นแรงงานของสมาชิกภายในครอบครัวซึ่งไม่มีการจ่ายค่าแรงคั่งไถ้กล่าวมาแล้วข้างต้น ดังนั้นโครงสร้างของเงินทุนหมุนเวียนในอุตสาหกรรมนี้จึงประกอบด้วยเงินทุนในการจัดหาวัตถุดิบและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ซึ่งเงินทุนหมุนเวียนจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับขนาดของการลงทุนเป็นสำคัญ ดังตารางที่ ๔.๔

ตารางที่ ๔.๔ เงินทุนหมุนเวียนของผู้ผลิต จำแนกตามประเภทของผลิตภัณฑ์

ประเภทของผลิตภัณฑ์	จำนวนตัวอย่าง	เงินทุนหมุนเวียน	ทุนหมุนเวียนเฉลี่ย
๑. ถุงย่าม	๑๐	๒๔,๗๐๐	๒,๔๗๐
๒. เสื้อยาง	๓	๖,๖๐๐	๒,๒๐๐
๓. ผ้าชิ้นฝ้าย	๖	๑๕,๐๐๐	๒,๕๐๐
๔. ผ้าขาวม้า	๖	๑๓,๕๐๐	๒,๒๕๐
๕. ผ้าดิบ	๔	๑๐,๐๐๐	๒,๕๐๐
๖. ผ้าฝ้ายตัดเสื้อ	๒	๔,๓๐๐	๒,๑๕๐
๗. ผ้าเทป	๑๐	๑๖,๕๐๐	๑,๖๕๐
๘. ผ้าฝ้ายตีนจก	๑๒	๙,๖๐๐	๘๐๐
๙. ผ้าชิ้นฝ้ายตีนจก	๔	๑๐,๒๐๐	๒,๕๕๐
๑๐. ผ้าไหม	๔	๔๔,๗๐๐	๘,๙๔๐

๒. กรรมวิธีการผลิต

การผลิตทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การกรอด้วยหรือไหม การเดินค้ายหรือไหม การหรีด้ายหรือไหม ตลอดจนการทอเป็นผืนผ้าจะต้องทำด้วยมือ ซึ่งได้กล่าวถึงกรรมวิธีการผลิตไว้แล้วในบทที่ ๓ จึงจำเป็นต้องอาศัยฝีมือ ความชำนาญและความประณีตของผู้ผลิตในการดำเนินงาน โดยเฉพาะผ้าไหมไทยซึ่งมีคุณลักษณะพิเศษแตกต่างจากผ้าไหมต่างประเทศที่ทอด้วยเครื่องจักร กล่าวคือ ผ้าไหมไทยไม่เรียบ

มีไม่มียกย่องบนผืนผ้าทั่วไป ทั้งนี้เนื่องจากใช้ไหมพุ่งซึ่งผลิตได้เองในประเทศไทยโดยวิธีการสาวด้วยมือ เนื้อผ้า เช่นนี้จึง เป็นที่นิยมของลูกค้าชาวต่างประเทศโดยเฉพาะนักท่องเที่ยว แต่เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง ที่ผู้ผลิตผ้าไหมในเขตที่ทำการสำรวจนั้นมิได้มีการทอผ้าสำหรับตัด เสื้อหรือผ้า เป็นพับ แต่ทอเป็นพวกผ้าชิ้น ยกไหมและผ้าสำหรับตัดชุดไทย จึงไม่ค่อยเป็นที่นิยมของชาวต่างประเทศเท่าใดนัก

๓. ประสิทธิภาพในการผลิต (Productivity)

ประสิทธิภาพในการผลิต หมายถึง การใช้ปัจจัยในการผลิตเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด กล่าวคือ จะใช้ปัจจัยการผลิตตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้นอย่างไรจึงจะทำให้เสียต้นทุนการผลิตน้อยที่สุดและให้ได้ผลดีที่สุด คือ กำไรมากที่สุดนั่นเอง

ในการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการผลิตนี้ ได้ตั้งข้อสมมติฐานไว้ว่า "อุตสาหกรรมทอผ้า ระดับอุตสาหกรรมในครัวเรือนนี้ มีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ" ซึ่งประสิทธิภาพในการผลิตในที่นี้จะหมายถึง

(๑) ต้นทุนการผลิตซึ่งประกอบด้วยวัสดุค้ำ แรงงานและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ กว้ต้นทุนการผลิตต่ำแสดงว่ามีประสิทธิภาพในการผลิตดี ในทางตรงกันข้ามถ้าต้นทุนการผลิตสูงแสดงว่ามีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ

(๒) ความสามารถในการผลิต พิจารณาถึงการใช้จ่ายแรงงานว่ามีการใช้แรงงานอย่างเต็มที่หรือไม่ โดยเปรียบเทียบปริมาณผลผลิตจริงกับผลผลิตที่ควรจะได้รับ ถ้าผลผลิตที่ได้รับเป็นที่พอใจ (Favorable) แสดงว่ามีประสิทธิภาพในการผลิตดี แต่ถ้าผลผลิตที่ได้รับไม่เป็นที่พอใจ (Unfavorable) แสดงว่าประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ

(๓) เทคโนโลยี พิจารณาถึงว่ามีการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาใช้หรือไม่เพื่อปรับปรุงกรรมวิธีการผลิตให้ดีขึ้นและรวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อเพิ่มทั้งปริมาณและคุณภาพ ถ้าหากยังใช้กรรมวิธีการผลิตแบบดั้งเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลง ซึ่งความล่าช้าในทางเทคโนโลยีนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ

(๔) การจัดการ พิจารณาถึงว่าผู้ผลิตมีการวางแผนเกี่ยวกับการผลิตหรือไม่ เพราะถ้าหากว่าผู้ผลิตไม่มีการวางแผนการผลิตแล้ว จะก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้ผลิตเองทั้งในด้านราคาและการจำหน่าย เมื่อปริมาณมีมากเกินไปเกินความต้องการของตลาด การที่จะขายให้ได้ราคาเพื่อให้มีกำไรมากที่สุด

ย่อมกระทำไต่ยาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการขาดประสิทธิภาพในการผลิต เพราะไม่สามารถใช้ปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุดได้

ดังนั้นเพื่อพิสูจน์สมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าเป็นจริงหรือไม่ จึงวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการผลิตตามหัวข้อที่กล่าวมาแล้วข้างต้นดังนี้คือ

๓.๑ ต้นทุนการผลิต โครงสร้างของต้นทุนการผลิตสิ่งทอระดับอุตสาหกรรมในครัวเรือนมีส่วนประกอบที่สำคัญคือ วัสดุดิบ ค่าแรงงาน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งจากการสำรวจพบว่าต้นทุนส่วนใหญ่ของการผลิตเป็นต้นทุนวัสดุดิบ คือ เส้นด้ายและเส้นไหม เช่น ต้นทุนในการผลิตถุงย่าม ๑ หน่วย เท่ากับ ๑๑.๖๔ บาท (สูตรารางที่ ๖.๑ หน้า ๕๑) ซึ่งประกอบด้วย ต้นทุนวัสดุดิบ ๘.๘๐ บาท หรือ ๗๖.๕๖ เปอร์เซ็นต์ แรงงาน ๒.๖๐ บาท หรือ ๒๒.๓๔ เปอร์เซ็นต์ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ๐.๑๔ บาท หรือ ๑.๒๐ เปอร์เซ็นต์

สาเหตุที่ทำให้ต้นทุนวัสดุดิบสูงเนื่องมาจาก

(๑) การทอผ้าด้วยมือเป็นผลิตไม่สามารถที่จะกำหนดความสม่ำเสมอของเนื้อผ้าได้ กล่าวคือ ไม่สามารถกำหนดความถี่และความห่างของเนื้อผ้าได้ว่า ในเนื้อผ้า ๑ นิ้ว จะใช้เส้นด้ายหรือไหมพุ่งเป็นจำนวนกี่เส้น แต่จำนวนเส้นด้ายหรือไหมพุ่งในเนื้อผ้า ๑ นิ้วจะขึ้นอยู่กับแรงกระทบของฟืมขณะทอ ซึ่งต้องอาศัยความชำนาญของผู้ทอประกอบด้วยจึงจะค่อนข้างคงที่ ไม่เหมือนกับการทอผ้าด้วยเครื่องจักร ซึ่งมีเฟืองม้วนผ้าบังคับโดยตรงว่าจะต้องการให้ม้วนผ้าเข้าไปในระยะเส้นพุ่งกี่เส้นต่อนิ้ว เมื่อเป็นเช่นนี้จึงทำให้สิ่งทอที่ทอด้วยมือจึงมีต้นทุนในการผลิตสูง เนื่องจากใช้จำนวนเส้นด้ายหรือไหมมากเกินจำเป็น

(๒) ผู้ผลิตไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะจัดซื้อวัสดุดิบด้วยตนเอง จึงจำเป็นต้องซื้อจากพ่อค้าคนกลางหรือผู้ลงทุน ทำให้ราคาวัสดุดิบที่ซื้อสูงกว่าราคาในท้องตลาด ประกอบกับวัสดุดิบมิได้ผลิตขึ้นเองในท้องถิ่นจึงทำให้ต้นทุนในการผลิตสูงขึ้นอีกทางหนึ่ง และในบางครั้งคุณภาพของวัสดุดิบที่ได้มาก็ไม่ได้มาตรฐาน

สนิท อารมย์ดี, คู่มือการฝึกอบรมทอผ้าด้วยมือ, เล่ม ๒, (กรุงเทพมหานคร : กองอุตสาหกรรมสิ่งทอ กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม, ๒๕๖๑), หน้า ๒

(๓) การขาดแคลนวัตถุดิบและวัตถุดิบขึ้นราคา เนื่องจากอุตสาหกรรมทอผ้านี้เป็นอุตสาหกรรมในครัวเรือน จึงไม่มีแผนการผลิตระยะยาว การที่ผู้ผลิตจะเก็บทุนวัตถุดิบไว้ใช้ตลอดทั้งปีปัจจุบันและปีต่อไปเห็นทำได้ยาก โดยปกติไม่มีการเก็บผลิตภัณฑ์ไว้ขายระยะยาว เมื่อผลิตได้จะนำไปขายทั้งหมดและซื้อเป็นวัตถุดิบกลับมาทำการผลิตต่อ ส่วนใหญ่ซื้อวัตถุดิบเป็นจำนวนน้อย ผู้ขายก็จะขายในราคาปลีกและอาจขึ้นราคาในกรณีที่วัตถุดิบขาดแคลน

(๔) เนื่องจากไหมยีนที่ผลิตได้ภายในประเทศยังไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ จึงต้องสั่งซื้อจากต่างประเทศ โดยสั่งซื้อจากสาธารณรัฐประชาชนจีน ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ยองกง และบราซิล และในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ รัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนและคุ้มครองการผลิตไหมยีนในประเทศ จึงดำเนินการตั้งกำแพงภาษีกำหนดโควตานำเข้า (ถ้าส่งเข้ามาจากต่างประเทศ ๔ ส่วน ต้องซื้อไหมยีนที่ผลิตในประเทศ ๑ ส่วน) และประกันราคาเส้นไหมในประเทศพร้อมกันทั้ง ๓ วิธี นอกจากนี้ยังปรับอัตราอากรขาเข้าจากร้อยละ ๕ เป็นร้อยละ ๑๐ ดังนั้นผู้ผลิตผ้าไหมจึงจำเป็นต้องซื้อวัตถุดิบในราคาสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนการผลิตผ้าไหมในส่วนที่เป็นวัตถุดิบสูงกว่าที่ควร แต่ผู้ผลิตไม่สามารถขายผ้าไหมในราคาที่สูงขึ้นได้ เพราะสถานการณ์ทางเศรษฐกิจไม่อำนวย

ดังนั้นเมื่อพิจารณาต้นทุนของวัตถุดิบแล้วอาจกล่าวได้ว่า การขาดประสิทธิภาพในการใช้วัตถุดิบของการทอผ้าด้วยมืออย่างประณีตกับความสามารถที่จะควบคุมราคาวัตถุดิบ ไม่ว่าจะโดยตรงหรือโดยอ้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ

๓.๒ ความสามารถในการผลิต จากการสำรวจพบว่าไม่สามารถทราบผลผลิตที่แน่ชัดได้ว่าวันหนึ่งทอผ้าได้กี่กิโลหรือกี่เมตร ทั้งนี้เพราะอุตสาหกรรมในครัวเรือนประเภทนี้ใช้แรงงานเป็นหลักในการดำเนินการผลิต ผลผลิตย่อมขึ้นอยู่กับจำนวนแรงงานที่ใช้จึงทำให้ผลผลิตที่ได้ในแต่ละวันไม่สม่ำเสมอ กล่าวคือถ้าวันไหนใช้แรงงานมากผลผลิตก็ได้มาก ถ้าวันไหนใช้แรงงานน้อยผลผลิตก็ลดลงด้วยต่างกับอุตสาหกรรมสิ่งทอที่ผลิตโดยใช้เครื่องจักรเป็นหลัก ซึ่งเพียงแต่ทราบกำลังการผลิตของเครื่องจักรก็สามารถคำนวณหาผลผลิตได้

นอกจากนี้ผู้ผลิตส่วนใหญ่ไม่ได้เคร่งครัดต่อระบบการทำงาน เช่น เวลาเริ่มทำงาน เวลาเลิกงาน เมื่อว่างจากภาระกิจประจำวันแล้วจึงจะใช้เวลาที่เหลือจากการทำงานบ้านมาทอผ้า ฉะนั้นในวันหนึ่ง จะทอผ้าได้ไม่มาก เช่น การทอถุงย่าม ถ้าทอเต็มทีตลอดวัน (วันละ ๕ ชั่วโมง) จะทอถุงย่ามได้ประมาณวันละ ๑๐ ใบ แต่ถ้าไม่ได้ทอเต็มทีตลอดวัน คือ ทอบ้างหยุดบ้างก็จะได้ประมาณวันละ ๕ ใบเท่านั้น ดังตารางที่ ๔.๑๐

ตารางที่ ๔.๑๐ เปรียบเทียบปริมาณผลผลิตจริงกับผลผลิตที่ควรจะได้โดยเฉลี่ยต่อวัน และต่อแรงงาน
๑ คนในการผลิตสิ่งทอแต่ละประเภท

ชื่อผลิตภัณฑ์	ผลผลิต (จริง)	ผลผลิตที่ควรจะได้ (ถ้าทำงานเต็มที)	ความแตกต่าง
๑. ถุงย่าม	๕ ใบ	๑๐ ใบ	ไม่พอใจ (Unfavorable)
๒. เสื้ออย่าง	๓ ตัว	๕ ตัว	"
๓. ผ้าชิ้นผ้าย	๓ ผืน	๕ ผืน	"
๔. ผ้าขาวม้า	๓ ผืน	๕ ผืน	"
๕. ผ้าดิบ	๕ เมตร	๑๕ เมตร	"
๖. ผ้าฝ้ายติดเสื้อ	๗ เมตร	๑๔ เมตร	"
๗. ผ้าเทป	๑.๘๐ เมตร	๑.๓๐ เมตร	"
๘. ผ้าฝ้ายตีนจก	๑.๘๐ เมตร	๑.๓๐ เมตร	"
๙. ผ้าชิ้นผ้ายตีนจก	๑.๘๐ เมตร	๑.๓๐ เมตร	"
๑๐. ผ้าไหมยกชุด	๑.๒๗ เมตร	๑.๔๐ เมตร	"

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าประสิทธิภาพในการผลิตของปัจจัยแรงงานในอุตสาหกรรมทอผ้าระดับอุตสาหกรรมในครัวเรือนมีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ เนื่องจากใช้แรงงานไม่เต็มที่ยังมีเวลาว่างที่มีใต้นำมาใช้ในการผลิต จึงทำให้ปริมาณผลผลิตที่ได้รับไม่สูงเท่าที่ควรหรือไม่เป็นที่น่าพอใจ (Unfavorable) นอกจากนี้แล้วยังไม่มีการแบ่งงานกันทำ กล่าวคือ การทำงานทุกขั้นตอน ได้แก่ การกรอผ้า

หรือใหม่ การเดินด้ายและทรีด้าย ตลอดจนการทอเป็นผืนผ้า ส่วนมากจะเป็นหน้าที่ของบุคคลคนเดียว โดยตลอด

๓.๓ ความล่าช้าในทางเทคโนโลยี การผลิตในระดับอุตสาหกรรมในครัวเรือนไม่ค่อยมีการเปลี่ยนแปลงมากนัก กรรมวิธีการผลิตยังคงเป็นแบบเก่า ๆ ที่ทำกันมาแต่ครั้งโบราณ ผู้ผลิตส่วนมากยังไม่เข้าใจถึงวิธีการทอผ้าเพื่อให้มีคุณภาพดีพอ เช่น วิธีการทอที่จะทำให้เส้นด้ายหรือไหมพุ่งและเส้นด้ายหรือไหมยืนมีความยืดตัว เพื่อสามารถทนทานต่อการขัดสีในการซักฟอกไม่ให้ปริหรือแยก และเรื่องสัดส่วนระหว่างเส้นด้ายหรือไหมพุ่งกับเส้นด้ายหรือไหมยืนที่ใช้ทอ เป็นต้น

นอกจากนี้ เครื่องมืออุปกรณ์ที่ใช้ในการทอผ้าเป็นของที่ทำขึ้นเองตั้งแต่สมัยบรรพบุรุษ จากการสำรวจพบว่า เครื่องมือส่วนใหญ่อยู่ในสภาพที่ทรุดโทรม ซึ่งความล่าช้าในทางเทคโนโลยีนี้เป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ เพราะว่าการที่ผู้ผลิตใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพต่ำ จะทำให้เสียเวลาในการผลิต ดังนั้น ถ้าหากมีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขกรรมวิธีการผลิตและปรับปรุงเครื่องมือให้ทันสมัย แต่เพียงเล็กน้อยก็สามารถลดต้นทุนการผลิตและลดเวลาการผลิตลง ก็จะช่วยเพิ่มผลผลิตได้มากยิ่งขึ้น

๓.๔ การจัดการ จากการสำรวจพบว่าผู้ผลิตขาดความรู้ทางด้านการจัดการการผลิต ผู้ผลิตไม่ได้มีการวางแผนเกี่ยวกับปริมาณการผลิต จากตารางที่ ๔.๑๑ ส่วนใหญ่หรือ ๘๔ เปอร์เซ็นต์ จะทำการผลิตไปเรื่อย ๆ ไม่นั่นนอน มีเพียง ๑๖ เปอร์เซ็นต์เท่านั้นที่ผลิตตามปริมาณการว่าจ้างหรือสั่งทำ การที่ผู้ผลิตขาดความรู้ทางด้านการจัดการการผลิต ทำให้เกิดผลเสียต่อผู้ผลิตทั้งในค่านาและค่าการขาดตลาดจำหน่าย ทั้งนี้เนื่องจากปริมาณของผลิตภัณฑ์มีมากเกินไปเกินความต้องการของตลาด เมื่อปริมาณของผลิตภัณฑ์มีมากเกินไปเกินความต้องการของตลาด การที่จะขายให้ได้กำไรมากที่สุดย่อมกระทำได้ยาก เพราะถ้าขายในราคาแพงก็จะมีคนซื้อ

ตารางที่ ๔.๑๑ จำนวนผู้ใช้นโยบายการผลิต

ปริมาณการผลิตขึ้นอยู่กับ	จำนวนผู้ผลิต	ร้อยละ
ไม่นั่นนอนผลิตไปเรื่อย ๆ	๔๒	๘๔
ผลิตตามการว่าจ้างหรือสั่งทำ	๘	๑๖
รวม	๕๐	๑๐๐

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นที่ได้มาจากการสัมภาษณ์ผู้ผลิตและการสังเกตของผู้วิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการผลิตของอุตสาหกรรมทอผ้าระดับอุตสาหกรรมในครัวเรือน สรุปได้ว่าประสิทธิภาพในการผลิตต่ำซึ่งตรงกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้สืบเนื่องจากสาเหตุดังนี้คือ

(๑) ต้นทุนการผลิตสูง เพราะขาดประสิทธิภาพในการใช้วัตถุดิบของการทอผ้าด้วยมืออย่างประหยัด กับความสามารถที่จะควบคุมราคาวัตถุดิบไม่ว่าโดยตรงหรือโดยอ้อม

(๒) ขาดประสิทธิภาพในการใช้ปัจจัยแรงงาน เนื่องจากใช้แรงงานไม่เต็มที่ยังมีเวลาว่างเปล่าที่มีได้นำมาใช้ในการผลิต จึงทำให้ผลผลิตที่ได้รับไม่สูงเท่าที่ควร นอกจากนี้ยังไม่มี การแบ่งงานกันทำ การทำงานทุกขั้นตอนส่วนมากเป็นหน้าที่ของบุคคลคนเดียวโดยตลอด

(๓) ความล่าช้าในทางเทคโนโลยี เนื่องจากผู้ผลิตใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ ทำให้เสียเวลาในการผลิต นอกจากนี้ผู้ผลิตส่วนมากยังไม่เข้าใจถึงวิธีการทอผ้าเพื่อให้มีคุณภาพดีพอ

(๔) ขาดความรู้ทางด้านการจัดการ ผู้ผลิตไม่มีการวางแผนเกี่ยวกับการผลิตว่าจะผลิตเป็นจำนวนเท่าใดจึงจะเพียงพอกับความต้องการของตลาด ผู้ผลิตส่วนมากมุ่งที่ปริมาณมากกว่าคุณภาพ จึงทำให้เกิดผลเสียในด้านราคาและการหาตลาดจำหน่าย